

ბუნებისდაცვითი პოლიტიკის ინსტრუმენტები და მათი პრაქტიკული გამოყენების საკითხები

მაია სოსელია
სტუ პროფესორი
თამარ ბერიძე
სტუ პროფესორი
თამარ როსტიაშვილი
სტუ პროფესორი

რეზიუმე

ბუნებრივი გარემოს ხარისხის მართვის სისტემის რეგულირებისათვის სხვადასხვა ქვეყანებში განსხვავებულ მეთოდებს იყენებენ, რომელთა ტიპოლოგიზაციისა და პრაქტიკული გამოყენების არჩევანის გადანყვეტის საშუალებას იძლევა მსოფლიო გამოცდილების ანალიზი. გამოიყოფა სამი ძირითადი ჯგუფი: ადმინისტრაციული რეგულირება, ეკონომიკური ინსტრუმენტების გამოყენება და საბაზრო მეთოდები. ადმინისტრაციული რეგულირება გულისხმობს შესაბამისი ნორმატივების, სტანდარტებისა და შეზღუდვების დანერგვას. აგრეთვე ბუნებათსარგებლობის პროცესების ლიცენზირებისა და პირდაპირი კონტროლის საკითხებს, მ.შ. ეკოლოგიურ აუდიტს, ეკოლოგიურ ექსპერტიზას, ეკოლოგიურ დაზღვევასა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის მონიტორინგს.

ბუნებისდაცვითი პოლიტიკის ინსტრუმენტების პრაქტიკული გამოყენების საკითხების გადასაწყვეტად, გასათვალისწინებელია, რომ ამ ინსტრუმენტების ეფექტურობას განაპირობებს ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა - გადასაწყვეტი პრობლემის სფეროფიკა; ქვეყნის ან რეგიონის ეკონომიკური და სოციალურ-კულტურული თავისებურება; დაბინძურების ტიპი; რეგიონის ეკოლოგიური სიტუაცია და ბუნებისდაცვითი ტექნოლოგიების გამოყენების შესაძლებლობა.

საკვანძო სიტყვები: ბუნებისდაცვითი პოლიტიკა, ეკოლ-

ოგიური აუდიტი, ეკოლოგიური ექსპერტიზა, ეკოლოგიური დაზღვევა.

შესავალი

ბუნებრივი გარემოს ხარისხის მართვის სისტემა ისტორიული, პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური ფაქტორების ზეგავლენით ყალიბდებოდა, ამიტომ მისი რეგულირებისათვის სხვადასხვა ქვეყანებში განსხვავებულ მეთოდებს იყენებენ. ამ მეთოდების ტიპოლოგიზაციისა და მათი პრაქტიკული გამოყენების არჩევანის გადანყვეტის საშუალებას იძლევა მსოფლიო გამოცდილების ანალიზი. შესაძლებელია ბუნებრივი გარემოს ხარისხის რეგულირების სამი ძირითადი ჯგუფის გამოყოფა: ადმინისტრაციული რეგულირება, ეკონომიკური ინსტრუმენტების გამოყენება და საბაზრო მეთოდები.

ეკოლოგიური დაზღვევის სახეებს თითქმის არ იყენებდნენ, თუმცა, ამჟამად შემოღებულია ნებაყოფლობითი და აუცილებელი სახელმწიფო ეკოლოგიური დაზღვევა ორგანიზაციებისა და დაწესებულებების, მოქალაქეებისა და მათი საკუთრების (მოდრავი და უძრავი).

ეკოლოგიური დაზღვევა (ბუნებისთვის ზიანის მიყენების შემთხვევაში პასუხისმგებლობაზე დაზღვევა) გულისხმობს პოტენციურად საშიში ობიექტების მესაკუთრის სამოქალაქო პასუხისმგებლობას, რომელიც ზარალს აანაზღაურებს მესამე პირის მეშვეობით ავარიისა და კატასტროფის შემთხვევაში.

ეკოლოგიური დაზღვევის ძირითადი ფუნქციებია:

1. პასუხისმგებლობის დაზღვევა ბუნების ავარიულ დაბინძურებაზე. ე.ი. ზარალის დაზღვევა, რომელიც შესაძლოა წარმოიქმნას ეკოლოგიური ავარიის შემთხვევაში.

2. ანტიავარიული ღონისძიებების სტიმულირება, რომელიც სადაზღვევო ეკოლოგიური ფონდის სპეციალური რეზერვების მეშვეობით ხორციელდება. აქ ადგილი აქვს ეკონომიკური ინტერესების დამთხვევას დამზღვევსა და კომპანიას შორის: პირველი დაინტერესებულია სადაზღვევო გადასახადების, მე-

ორე კი სადაზღვევო პრემიების შემცირებით - ეკოლოგიური ავარიის რისკის შემთხვევაში.

მითითებული ფუნქციების შესრულებისთვის შექმნილია სპეციალური დაზღვევის სისტემა (ექტრა), რომლის მიზანია ჩამოაყალიბოს სადაზღვევო ეკოლოგიური ფონდები, რომლებიც აუნაზღაურებენ დანაკარგს მესამე პირებს, ან დაზღვევს ავარიული ან გარემოს დაბინძურების საშიშროების შემთხვევაში და ასევე ავარიის ამლკვეთი სტიმულირება.

ძირითადი ნაწილი

ეკოლოგიური რისკის დაზღვევა მიმდინარეობს ნებაყოფლობითი და აუცილებელი თანმიმდევრობით. აუცილებელი დაზღვევა მოიცავს ყველა ფირმას და წარმოებას, რომლებიც წარმოადგენენ ეკოლოგიური საშიშროების საფრთხეს. ნებაყოფლობითი ეკოლოგიური რისკის დაზღვევას აუცილებლობისგან განსხვავებით არ გააჩნია შეზღუდვები, მაგრამ რაც უფრო მეტია სადაზღვევო პრემია, მით უფრო მეტია ავარიის რისკი. აღსანიშნავია, რომ დაზღვევის წარმოებას შეიძლება ჩამოერთვას ეკოლოგიური დაზღვევის ანაზღაურების უფლება თუ იგი რამდენჯერმე იქნა გაფრთხილებული მოსალოდნელი ავარიის თაობაზე და არ გაითვალისწინა გაფრთხილება. ამ შემთხვევაში ეკოლოგიური დაზღვევა ასრულებს მასტიმულირებლის ფუნქციას, რომელიც იცავს გარშემომყოფთ და ბუნების რესურსებს.

სხვადასხვა პროექტების (განსაკუთრებით, დიდი მასშტაბის) განხორციელების დროს, აუცილებელია გათვალისწინებული იქნას ყველა შესაძლო ნეგატიური ზეგავლენა სამეურნეო საქმიანობასა და ეკოლოგიურ გარემოზე, ტექნოსფერული სამყაროს ელემენტებზე და რა თქმა უნდა - ადამიანის ჯანმრთელობაზე და ამიტომ თითქმის ერთდროულად, რისკის შეფასების ქვეშ, ცალკეული საინჟინრო სისტემებისა და ნაგებობებისათვის (მაგ. ხიდები) ჩამოყალიბდა მექანიზმი, რომელმაც მიიღო სახელი „ზეგავლენა გარემოზე“, ან როგორც ხშირად ამბობენ „ეკოლოგიური ექსპერტიზა“.

ეკოლოგიური ექსპერტიზა არის ყველაზე აუცილებელი ინსტრუმენტი სახელმწიფო პოლიტიკაში - ბუნებისდაცვისა და ბუნებათსარგებლობის მართვაში.

ეკოლოგიური ექსპერტიზის მიზანია განსაზღვროს მისი მთავარი ფუნქციების ეკოლოგიური დასაბუთება, როგორც გათვალისწინებული, ასევე მიღებული გადაწყვეტილებებისა (კორექტირების ან გაუქმების შესაძლებლობა, თუ მათ რეალიზაციას შეიძლება მოჰყვეს ნეგატიური გავლენა მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე ან ბუნებაზე).

ეკოლოგიური ექსპერტიზის ჩატარების პრინციპებია:

- პრევენცია პოტენციური ეკოლოგიური საფრთხისა ნებისმიერ მოსალოდნელ სამეურნეო თუ სხვა საქმიანობაში (ინიციატორმა წინასწარ უნდა იცოდეს და დაამტკიცოს მისი ეკოლოგიური უსაფრთხოება), პირველ რიგში, სახელმწიფოს ეკოლოგიური ექსპერტიზის ჩატარება (მხოლოდ განხილვის შემდეგ იღებენ გადაწყვეტილებებს სამეურნეო თუ სხვა საქმიანობის ობიექტების რეალიზაციის შესახებ);

- ბუნებრივი გარემოს კომპლექსური შეფასება და გათვალისწინებული რესურსები სამეურნეო თუ სხვა საქმიანობისა, სამეცნიერო დასაბუთება, დასკვნების ობიექტურობა და კანონიერება;

- ექსპერტების დამოუკიდებლობა და ექსპერტიზის ჩატარების დროს მიუკერძოებლობა;

- დოკუმენტაციის სიზუსტე, თანამდებობის პირთა პასუხისმგებლობა წარდგენილ ეკოლოგიური ექსპერტიზაზე, საექსპერტო ობიექტის დამკვეთის პასუხისმგებლობა მის ჩატარებაზე;

- ეკოლოგიური ექსპერტიზის საჯაროდ, ხალხის აზრის გათვალისწინებით, ჩატარება.

გადაწყვეტილების მიღებისას გასათვალისწინებელია ორი პრინციპი:

1. ეკოლოგიურ ექსპერტიზას ენიჭება გადამწყვეტი მნიშვნელობა იმ შემთხვევაში, თუ დამტიცდა პროექტის უსაფრთხოება.

2. უსაფრთხოების ყველა ზომებიდან უპირატესობა ენიჭება სამედიცინო ბიოლოგიურ უსაფრთხოებას. ე.ი ადამიანის ჯანმრთელობას. ძირითადი მნიშვნელობა აქვს უსაფრთხო არსებობას.

ბოლო წლებში ეკოლოგიური ექსპერტიზისადმი ყალიბდება ასეთი მიდგომა: მისი ძირითადი კრიტერიუმი (მიყენებული ზარალის რისკის ხარისხი) დაკავშირებულია ეკოლოგიური უსაფრთხოების წინა კონცეფციასთან (იგი დაფუძნებული იყო მავნე ქიმიური ელემენტების კრიტერიუმების შეზღუდვაზე) და ადგილი ეთმობა ეკოლოგიური რისკის კონცეფციას. ამ კონცეფციის თანახმად, უარყოფითი ზეგავლენა დაგეგმილი ობიექტების ეკოსისტემებსა და მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე შეუძლებელია ბოლომდე აიცილო თავიდან, ამიტომ ოპტიმალური გადაწყვეტილების მიღება (ბუნების დაცვის თალსაზრისით) ნიშნავს ეკონომიურად და სოციალურად ჩამოყალიბებულ უაყოფით გავლენას.

ეკოლოგიური ექსპერტიზის ობიექტებად დადგენილია:

1. პროექტები, სამშენებლო და სამეურნეო ნაგებობების ტექნიკურ-ეკონომიკური დამკვიდრება, ასევე, მოქმედი წარმოება და კომპლექსები.

2. ნორმატიულ-ტექნიკური დოკუმენტაცია ახალი ტექნიკის, ტექნოლოგიების, მასალებისა და ასევე სამუშაო მოწყობლობის შექმნაში.

3. ნორმატიული და ადმინისტრაციული აქტების პროექტები, ასევე, მოქმედი კანონმდებლობა. ამასთან, დადგენილია 15 ყველაზე საშიში (განსაკუთრებული ყურადღებისა და სპეციფიკური გამოკვლევების მქონე) სამეურნეო საქმიანობა. მ. შ. ატომური მრეწველობა, ენერგეტიკა, ნავთობ და გაზმომარაგება; ქიმიური მრეწველობა, ნავთობის და გაზის ტრანსპორტირება და მათი გადამუშავების პროდუქტები; ცელულოზა ქაღალდის მრეწველობა, შენახვა, ტრანსპორტირება და საომარი იარაღის განადგურება; ასაფეთქებელი ნივთიერებისა და კოსმოსური ხომალდის სანავაგის წარმოება, ტრანსპორტირება, შენახვა, უტოლიზაცია; ტექნიკური და შხამიანი ნარჩენების ჩამარხვა;

მეცხოველეობის კომპლექსი; ნავთობის, ქიმიური პროდუქტებისა და სანამღალე ქიმიკატების ბაზრები.

გაფრთხილების მიზნით, ადამიანის ჯანმრთელობაზე, ბუნების გარემო მავნებლობის შესახებ ყალიბდება ეკოლოგიური მოთხოვნები ახალი ტექნიკის, ტექნოლოგიის, მასალების, ნივთიერებებისა და სახალხო მოთხოვნილებების პროდუქციაზე. ეკოლოგიური ექსტერტიზის ამოცანაა - ობიექტების შესაბამისობის შემოწმება ეკოლოგიური მოთხოვნილებებისადმი.

თანამედროვე პერიოდში, მსხვილი კომპანიები მასშტაბური და ხანგრძლივი ინვესტიციების, საკრედიტო და მსგავსი რისკის შემცველი ოპერაციების განხორციელებისას, რომლებიც დაკავშირებულია გაფართოებასთან, მოდერნიზაციასთან, პრივატიზაციასა და სამრეწველო ორგანიზაციების რეორგანიზაციასთან, თავად ატარებენ ან მოითხოვენ ბიზნეს პარტნიორებთან ეკოლოგიური აუდიტის ჩატარებას.

ეკოლოგიური აუდიტი - ეს არის ობიექტური, სისტემური, დოკუმენტირებული და რეგულარულად განმეორებადი გამოკვლევა გარემოს დამცავი სისტემების მდგომარეობის დაწესებულებებში.

ეკოლოგიური აუდიტი წარმოიშვა აშშ-ში 70-იანი წლების შუა პერიოდში. მისი წარმოქმნა განაპირობა ეკოლოგიური კატასტროფებისა და ავარიების მაღალმა მაჩვენებელმა და ასევე ქიმიური წარმოების ობიექტებზე ეკოლოგიური დანახარჯების გაზრდამ. 80-იანი წლებში ეკოლოგიური აუდიტი პრაქტიკაში დაინერგა დიდ ბრიტანეთში, ნიდერლანდებში, შვედეთსა და ევროპის სხვა ინდუსტრიულ ქვეყნებში. საზოგადოებრივი შეგნების გაზრდა ამ ქვეყნებში გამოიწვია ევროსაბჭოს სპეციალურმა დადგენილებამ „დადგენილება ეკოაუდიტზე“.

ობიექტები	საკუთრება
	საგნები სიტუაციებში დაწესებულების მართვის გეგმა
	მიმდინარე ოპერაციები

ფუნქციები	დაწესებულების მიმდინარე მოქმედების შეფასება ეკოლოგიური კანონმდებლობიდან გამომდინარე.
	დაგეგმარებისა და მართვისათვის აუცილებელი ინფორმაციათა მმართველობის უზრუნველყოფა.
	მმართველობის გადაწყვეტილების გადამოწმება, რომლებიც გარემოს დაცვასთან არის კავშირში.
	საზოგადოების, აქციონერებისა და მთავრობის ნდობის კომპანიის მიმართ.

ეკოლოგიური აუდიტის ობიექტებია:

- საკუთრება (მიწის ნაკვეთები, ბუნებრივი ობიექტები, შენობები და აღჭურვილობა, მანქანები და სხვ.)
- ფირმის მიმდინარე ოპერაციები (სანარმოო, კომერციული)
- დაწესებულებების მართვის სისტემა საგანგებო სიტუაციებში
- გარემოს დამცავი პროგრამები და მომსახურე პერსონალის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა.

როგორც ნესი, ეკოაუდიტის პროცედურა ნებაყოფლობითია, მაგრამ იმ შემთხვევაში, როდესაც დაწესებულების ფუნქციონირება აშკარად საფრთხეს უქმნის გარემოს მდგომარეობას და მოსახლეობას - საკანონმდებლო ორგანოების გადანყვეტილებით, შესაძლებელია იძულებითი ეკოლოგიური აუდიტის განხორციელება.

ეკოლოგიური აუდიტის ძირითადი ფუნქციებია:

1. კომპანიის მიმდინარე მოქმედების შეფასება - ეკოლოგიური კანონმდებლობიდან გამომდინარე
2. ინფორმაციული მართვის უზრუნველყოფა - აუცილებელი დაგეგმარებისა და მართვისათვის
3. მმართველობის გადანყვეტილებების გადამოწმება - გარემოს დაცვასთან დაკავშირებული კითხვების მიხედვით
4. დაწესებულების მიმართ ნდობის განმტკიცება საზოგადოებისა და აქციონერების მხრიდან - ამ გზით სახელმწიფო კონტროლი თანდათან უთმობს ადგილს თვითკონტროლს, რო-

მელიც გამოიხატება ეკოლოგიური აუდიტის გავრცელებაში.

ეკოლოგიური აუდიტის პროცედურა მოიცავს ოთხ ეტაპს:

I - პირველადი პროცედურების ჩატარება. ეკოლოგიური სურათების საფუძველზე პირველადი ობიექტების განსაზღვრა. ეკოლოგიური აუდიტის ჩატარების გრაფიკების შედგენა. ეკოაუდიტის განხორციელების ღონისძიებათა გეგმის შემუშავება.

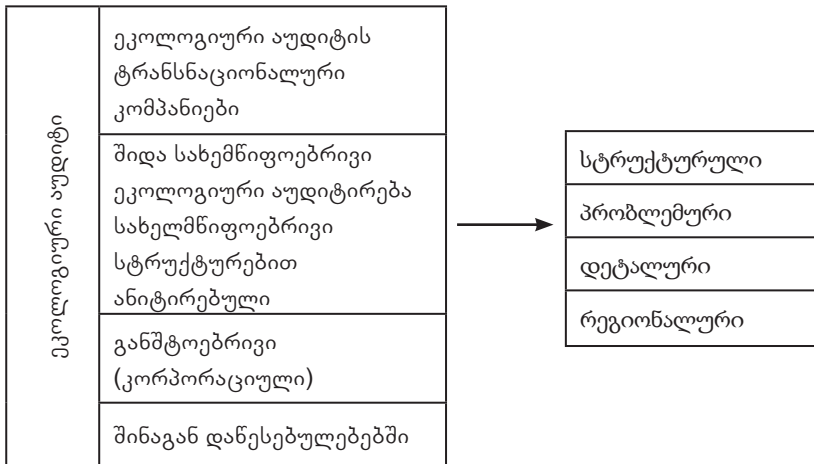
II - კონკრეტული აუდიტირება. ხელმძღვანელობასთან და თანამშრომლებთან საუბარი, დოკუმენტებთან მუშაობა, ობიექტის ფიზიკური და ინსტრუმენტული გამოკვლევა, ლაბორატორიული ანალიზი.

III - ეკოლოგიური აუდიტის მოხსენების მომზადება. მოხსენებაში ვლინდება ობიექტის ეკოლოგიური მაჩვენებლების შესაბამისობა (შეუსაბამობა) საერთაშორისო ნორმებთან და ადგილობრივ კანონებსა და სტანდარტებთან. მოხსენების ბოლოს მოცემულია რეკომენდაცია დარღვევების გამოსწორებისა და ეკოლოგიური მაჩვენებლების გაუმჯობესებისათვის.

IV - ეკოლოგიური აუდიტის შედეგების რეალიზაცია. შედეგების მიტანა დანესებულების ხელმძღვანელობასთან, თანამშრომლებთან, აუქციონერებსა და ბიზნეს პარტნიორებთან.

საერთაშორისო გამოცდილების საფუძველზე, ეკოლოგიური აუდიტის გატარების, რამდენიმე ტიპს გამოყოფენ.

ეკოლოგიური დაზღვევა მოიცავს ეკოლოგიურ აუდიტს, როგორც დაზღვევის მოლაპარაკებისათვის აუცილებელ პირობას. წარმოდგენილია ეკოლოგიური აუდიტის სამი ტიპი: ტერიტორიული, განშტოებრივი და შინაგანი. აუცილებელია აღინიშნოს, განსხვავება ეკოლოგიურ აუდიტსა და ეკოლოგიურ შეფასებას შორის. ეკოაუდიტი გულისხმობს გარემოზე ზემოქმედების შეფასებას მოცემულ მომენტში და ასევე წარსულში განხორციელებული სამეურნეო საქმიანობის ეკოლოგიური შედეგების განხილვას. ეკოლოგიური შეფასება მიმართულია მომავალზე, იგი ახდენს სავარაუდო ობიექტის განხორციელების შემთხვევაში ზემოქმედების აღწერას.

ბუნებრივი რესურსების დაცვის **მონიტორინგი** არის ხანგრძლივი მეთვალყურეობა ბუნებრივი რესურსების მდგომარეობაზე, მის დაბინძურებასა და მასში მიმდინარე ბუნებრივ მოვლენებზე. განასხვავებენ მონიტორინგის რამდენიმე სახეს.

ტერიტორიების მიხედვით არსებობს: ლოკალური, რეგიონული და ბიოფერული ანუ გლობალური მონიტორინგი.

გამოყენების მიხედვით არსებობს: მინიერი; ავიაციული და კოსმოსური.

გამოკვლევის მეთოდის მიხედვით კი - ქიმური, ფიზიკური და სხვ.

ლოკალურ მონიტორინგის საბოლოო მიზანია უზრუნველყოს ისეთი მეურნეობის შექმნა, რომელშიც ანთროპოგენური მოქმედების წარმომშობი ნივთიერებები დადგენილ ნორმებს არ აჭარბებს. ლოკალური მონიტორინგის სახეობაა ინფექტური მონიტორინგი, რომელიც ხორციელდება განსაკუთრებით საშიშ ზონებში.

რეგიონული მონიტორინგი თვალს ადევნებს რეგიონში მიმდინარე მნიშვნელოვან მოვლენებს, რომლებიც განსხვავდებიან მეზობელი რეგიონების ბუნებრივი მოვლენებისგან. მაგ. ბუნებრივი ზონები, ლანდშაფტური ზონები, რეკრეაციული

ტერიტორიები ქალაქის ირგვლივ და სხვ.

გლობალურ მონიტორინგს ახორციელებენ იმ მიზნით, რომ მიიღონ ინფორმაცია მთლიანად ბიოსფეროზე ან ბიოსფეროს ცალკეულ პროცესებზე. მაგ. კლიმატის ცვლილება, ოზონის ხვრელის მდგომარეობა და სხვ.

ცნობილია, რომ ანთროპოგენური მოვლენები ვითარდება ბუნებრივისაგან განსხვავებით უფრო სწრაფად და შედეგიც საკმაოდ საშიშია, რადგანაც მათ შეიძლება გამოიწვიონ გამოუსწორებელი შედეგები და ამიტომ მნიშვნელოვანია ვიცოდეთ - გამოვლენის ობიექტის მდგომარეობა ანთროპოგენური მოვლენების დაწყებამდე. იმ შემთხვევაში, თუ ეს ინფორმაცია არის მიუწვდომელი, ის შეიძლება რეკონსტრუქცირებული იქნას მოცემული მონაცემებით, რომლებიც მოპოვებულია ხანგრძლივი დროის განმავლობაში. მაგ. ყინულის იმ მდგომარეობაზე დაკვირვებით, რომელიც მიეკუთვნება იმ პერიოდს, როდესაც დაიწყო პირველად ანთროპოგენური მოქმედება. ან კიდევ მონაცემებზე დაყრდნობით იმ ადგილიდან, რომელიც მოშორებულია დაბინძურების წყაროს. ამ დროს გამოიყენება ფონური მონიტორინგი ანუ ფონური დაბინძურების მონიტორინგი.

მიწიერი (მიწის) მონიტორინგი ტარდება, უპირველეს ყოვლისა იმისთვის, რომ დაზუსტდეს კოსმიური და ავიაციური აპარატების მიერ მოწოდებული ინფორმაცია. მეორე მხრივ, თვალყურის დევნაა გათვალისწინებული იმ მოვლენებზე, რომლებიც სხვა მეთოდებით ვერ მიიღწევა. მაგ. ქიმიური და ფიზიური პარამეტრები მიწის ზემოთ არსებული ჰაერის გამოსავლევად - ამისათვის ძირითადად გამოიყენება ცოცხალი ორგანიზმები ანუ ბიოინდიკატორები.

ავიაციური მონიტორინგი ორიენტირებულია რეგიონულ ან ლოკალურ მოვლენებზე. მაგ. ის ფართოდ გამოიყენება ტყის ინტერვენციისთვის; მოცულობის დასადგენად; დაბინძურებისა და ზიანის მიმყენებლების გამოსავლენად.

კოსმიური მონიტორინგი საშუალებას იძლევა წარმოდგენა გვექონდეს ცალკეულ ბიოსფერულ მოვლენებზე, რომელიც

სხვა მეთოდებით არ ჩანს.

პირველი ეკოლოგიური თანამგზავრი „კოსმოსი-1906“ გამგებული იქნა 1987 წელს. ასეთი ფრენები უზრუნველყოფდა დედამიწის დისტანციური ზონდირებით მნიშვნელოვანი მონაცემების მოპოვებას. აგრეთვე სურათების გადაღებას ანტარქტიდასა და მსოფლიო ოკეანისათვის. კოსმიური ინფორმაციის საფუძველზე ხდება ბუნებრივი რესურსების გამოკვლევა ფართო და დიდი მასშტაბებით. იკვლევენ მათზე მოქმედი მეურნეობების საქმიანობასაც.

ასეთ თანამგზავრს შეუძლია ერთ წუთში გადაიღოს სურათი 8-დან 40 ათასი კვ.კმ. დაშორებული დედამიწის ზედაპირიდან. ამ მონაცემებით სწავლობენ ტუნდრისა და ტყე ტუნდრის საზღვრებს, დინამიკასა და მდგომარეობას. აგრეთვე გამოითვლება სოფლის მეურნეობაზე ცუდად მოქმედი ფაქტორები და სხვ.

დასკვნა. ბუნებისდაცვითი პოლიტიკის ინსტრუმენტების პრაქტიკული გამოყენების საკითხების გადაწყვეტისას, საჭიროა გავითვალისწინოთ ის ფაქტი, რომ ამ ინსტრუმენტების ეფექტურობას განაპირობებს ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა - გადასაწყვეტი პრობლემის სფეროფიკა; ქვეყნის ან რეგიონის ეკონომიკური და სოციალურ-კულტურული თავისებურება; დაბინძურების ტიპი; რეგიონის ეკოლოგიური სიტუაცია; ბუნებისდაცვითი ტექნოლოგიების გამოყენების შესაძლებლობა.

ლიტერატურა:

1. Бахтаирова Е.А. Управление качеством окружающей среды, Издательство БГУЭП 2009

http://otherreferats.allbest.ru/ecology/00033756_0.html

http://www.murman.ru/ecology/comitet/report99/part7_1.html

<http://bibliofond.ru/view.aspx?id=485236>

<http://ecsocman.hse.ru/text/19167458/>

REFERENCES:

1. Bakhtairova E. A. Quality management of environment, BGUEP 2009 publishing house
2. http://otherreferats.allbest.ru/ecology/00033756_0.html
3. http://www.murman.ru/ecology/comitet/report99/part7_1.html
4. <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=485236>
5. <http://ecsocman.hse.ru/text/19167458/>.

ENVIRONMENTAL POLICY INSTRUMENTS AND THE ISSUES OF THEIR PRACTICAL USAGE

Maia Soselia, Professor of GTU;
Tamar Beridze, Professor of GTU;
Tamar Rostiashvili, Professor of GTU

RESUME

The control systems of quality of environment in the different countries have been created under the influence of historical, political, social and many other factors. Therefore in various states various regulation of tools are used.

The mechanisms of influence of various tools of policy of the conservation given above have been understood in practice in the majority of the countries of the world. The efficiency of use of various instruments of environmental policy depends in a number of factors from which it is possible to distinguish: type of pollutants, an ecological situation in the region, opportunities of use of technologies of conservation, etc.

Keywords: Environmental Policy, Environmental Auditing, Environmental Assessment, Environmental Insurance.